

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра банківської справи

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА
на тему: «ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ ГРОШОВО-
КРЕДИНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ НА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ»

Студентка I курсу магістратури групи ФБС_м – 11
спеціальності «Банківська справа»
Варга М.В.
Керівник к.е.н., доцент Забчук Г.М.

Національна шкала _____
Кількість балів _____ Оцінка ECTS
Члени комісії

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Теоретичні засади впливу інструментів грошово-кредитної політики на забезпечення економічного зростання.....	5
2. Аналіз впливу грошово-кредитних інструментів на економічний розвиток України.....	15
3. Проблеми та перспективи грошово-кредитної політики НБУ та її інструментів.....	23
Висновки.....	28
Список використаної літератури.....	30

ВСТУП

Проблема становлення української національної системи грошово-кредитних відносин є основоположною у сфері економічного реформування держави, їх роль на сучасному етапі зростає, оскільки відбувається зростання фінансового сектора, до змін якого особливо чутливими є країни з перехідною економікою. Особливо відчутним вплив монетарного регулювання на розвиток економіки став у період світової фінансової кризи, яка створила значні труднощі для розвитку більшої частини країн світу. Відкритість української економіки та зростання зовнішньоторговельних операцій змушують змінювати принципи і механізми здійснення монетарної політики відповідно до світових тенденцій розвитку фінансових ринків.

Актуальність теми. Запорукою забезпечення економічного зростання в країні виступає ефективна реалізація грошово-кредитної політики, значущість якої в системі державного регулювання економіки в сучасних умовах суттєво підвищується. Стабільність національної грошової одиниці, керованість інфляції, зниження відсоткових ставок, належне виконання функцій банківською системою та підтримання фінансової стабільності дозволять сформувати підґрунтя економічного зростання, оскільки сприятимуть активізації фінансово-господарської діяльності в реальному секторі та відновленню довіри до фінансового сектору. Отже, виникає об'єктивна потреба у формуванні та розвитку цілісного уявлення про механізм впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання країни.

Огляд джерел, що використані в роботі. Теоретичною основою роботи стали законодавчі акти, навчальні посібники, періодична література, а також офіційні матеріали органів державної статистики, що відображають діяльність вітчизняних банків. Як основні в науковій роботі використані наукові праці вітчизняних учених: Карпенка Г. В., Мороза А. М., Савлука М. І., Стрельбицької Л.М., Запаранюк Т. В., Пуховкіна М.Ф., а також зарубіжних учених: Ускенбаєва А., Науменкова С. В., Моисеев С. Р., Долан Э.Дж та інші.

Об'єктом дослідження курсовою роботи є теоретичні та практичні засади інструментів грошово-кредитної політики.

Предмет дослідження — інструменти грошово-кредитної політики та їх роль у формуванні економіки країни.

Метою даної курсової роботи є дослідження впливу сучасних інструментів грошово-кредитної політики Національного банку України на забезпечення економічного зростання.

Мета курсової роботи передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити теоретичні засади впливу сучасних інструментів грошово-кредитної політики Національного банку України на економічне зростання країни;

- проаналізувати показники сучасних інструментів грошово-кредитної політики НБУ на розвиток економіки України;

- визначити роль сучасних інструментів грошово-кредитної політики НБУ у формуванні стабілізації економіки країни та шляхи їх оптимізації.

- визначити проблеми та шляхи покращення монетарної політики НБУ та її інструментів.

Дане дослідження базується на системному підході до визначення сучасних інструментів грошово-кредитної політики НБУ. Для визначення поставлених завдань у роботі застосовані багатоманітні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема, це наукове абстрагування, аналіз та синтез, окремі статистичні методи, зокрема зіставлення та групування, динамічних порівнянь, табличний і графічний засоби, порівняльний аналіз тощо.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох питань, висновку та списку використаних джерел.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.

Підґрунтя економічного зростання в країні формують такі фактори як стабільність національної валюти, керованість інфляцією, активізація кредитних відносин, забезпечення ефективного виконання своїх функцій фінансово-кредитною системою та стимулювання виробництва. У цьому контексті важлива роль відводиться грошово-кредитній політиці як складовій економічної політики держави, яка покликана управляти процентними ставками, грошовою масою та валютним курсом. Для досягнення поставлених перед грошово-кредитною політикою завдань, а також з'ясування її ролі у забезпеченні економічного зростання країни потрібен глибокий науковий підхід до розуміння сутності поняття “грошово-кредитна політика”.

Загалом можна відзначити, що до визначення поняття «монетарна політика» застосовують різні підходи. За визначенням Е. Дж. Долана, «у це поняття включаються всі дії уряду, що впливають на кількість грошей, що перебувають в обігу». Часто монетарну політику називають грошово-кредитною політикою. Грошово-кредитна політика покликана безпосередньо впливати на ліквідність банківської системи і, на ділову активність [4].

Поняття грошово-кредитної політики багатозначне, тому важко дати єдине визначення (додаток А). На нашу думку, грошово-кредитна політика — це всі заходи уряду, які впливають на грошову масу в обігу, інфляцію, зайнятість населення та економічне зростання країни в цілому, які проводяться через центральний банк. В умовах ринкової економіки монетарні важелі впливу держави на економічні процеси є найбільш дієвими і ефективними, а тому монетарна політика відіграє важливу роль в державному регулюванні економічних відносин. Якщо ж грошова система функціонує не ефективно, то вона розбалансовується, при цьому порушується кругообіг доходів і витрат, викликаючи різкі коливання рівня виробництва, зайнятості та цін.

Економічний зміст монетарного регулювання полягає у тому, що грошово-кредитна політика — це один із секторів економічної політики вищих органів

державної влади, що регулюють гроші, як систему відносин суб'єктів економіки. Монетарна політика забезпечується притаманними їй грошово-кредитними механізмами.

Основне завдання монетарної політики полягає в тому, щоб створити певні умови при яких би економічні агенти, здійснювали б дії, що співпадають з цілями економічної політики держави. Таким чином, монетарна політика не є незалежною, в кінцевому результаті її мета (допомога економіці в досягненні загального рівня виробництва, що характеризується повною зайнятістю і стабільністю цін) збігається з основоположними цілями макроекономічної політики держави.

Щоб зрозуміти суть монетарної політики необхідно знати, що її суб'єктом виступає сама держава, яка регулює цю сферу через свої представницькі органи — центральний банк, міністерства фінансів чи казначейства, органи нагляду за діяльністю банків і контролю за грошовим обігом та інші установи. А об'єктами є такі елементи грошового ринку, як пропозиція (маса) грошей, ставка процента, валютний курс, рівень інфляції, швидкість грошового обігу та інші.

Вибір об'єктів певним чином залежить від економічної ситуації в країні та означає, що центральний банк може обирати один із вище перерахованих об'єктів чи навіть декілька відразу.

Для з'ясування ролі монетарної політики в ринковій економіці важливе значення мають цілі, встановлення яких передбачає визначення її конкретного спрямування. Їх можна поділити на три групи: стратегічні, проміжні, тактичні.

Стратегічні — ключові цілі в загальнодержавній економічній політиці: зростання зайнятості, збалансування платіжного балансу, зростання виробництва, забезпечення стабільності цін тощо [12].

Стратегічні цілі є довгостроковими цілями, вони повинні бути кінцевими, і у центрального банку не повинно бути розбіжностей з урядом, щодо них, оскільки досягнення стратегічних цілей свідчить про економічне зростання держави. Однак інструменти центрального банку не можуть безпосередньо вплинути на їх досягнення, а тому вони мають бути опосередковані проміжними цілями.

Вибір проміжних цілей грошово-кредитної політики здійснюється за такими критеріями:

- тісний взаємозв'язок із стратегічними цілями;
- можливість чіткого кількісного вираження;
- легкість здійснення контролю та оперативного впливу з боку центрального банку.

До проміжних цілей слід віднести поживавлення чи стримування кон'юнктури на товарних і грошових ринках. Змінюючи рівень процентної ставки та масу грошей в обігу, можна регулювати пропозицію грошей і попит на товари, а через них — рівень цін, обсяги інвестицій, зростання виробництва та зайнятості. Вибір проміжних цілей монетарної політики у значній мірі залежить від поточних макроекономічних та інституційних умов. В економічній літературі виділяють чотири основних типи проміжних цілей монетарної політики:

1. Таргетування валютного курсу;
2. Таргетування грошових агрегатів;
3. Таргетування інфляції;
4. Грошово-кредитна політика без номінального якоря [2].

Тактичні цілі полягають у регулюванні ключових економічних змінних через банківську систему на основі управління грошовою масою, відсотковою ставкою, валютним курсом тощо і забезпечують досягнення проміжних цілей. Основними ознаками тактичних цілей є короткостроковість їхньої дії, реалізація їх виключно оперативними заходами центрального банку та багатоаспектність. При виборі тактичних цілей важливо брати до уваги такі характеристики останніх: можливість виміру досягнутих результатів; можливість здійснення оперативного контролю; можливість оперативного впливу на відповідні економічні процеси.

Вибір методів та інструментів монетарної політики має належати центральному банку, тобто відмінність стратегічних і проміжних цілей монетарної політики від тактичних має полягати в тому, що тактичні цілі реалізує саме центральний банк держави.

Монетарна політика може проводитися за допомогою адміністративних та ринкових інструментів регулювання. В першому випадку використовуються «прямі інструменти», а в другому — «опосередковані інструменти» грошово-кредитної

політики. Адміністративними є інструменти, що мають форму директив, інструкцій центрального банку й спрямовані на обмеження сфери діяльності кредитного інституту.

До основних ринкових інструментів монетарної політики належать такі: здійснення операцій на відкритому ринку; встановлення мінімальних обов'язкових резервів для банків; процентна політика; здійснення операцій на валютному ринку та ін.

В прикладному плані під інструментами розуміють фінансові операції, які проводять банки і (інші економічні агенти, включаючи уряд) з центральним банком або за його вказівкою.

Згідно, з Морозом А.М., інструменти грошово-кредитної політики — це такі регулятивні заходи (прийоми, методи), які перебувають у повному розпорядженні Центрального банку, безпосередньо ним контролюються і використання яких впливає на цільові орієнтири грошово-кредитної політики [13].

Інструменти грошово-кредитної політики можна класифікувати за ознаками (рис. 1.1):

- 1) характер впливу на грошовий ринок;
- 2) спрямованість регулятивного впливу;
- 3) характер впливу на ліквідність банків;
- 4) періодичність використання.

Наведену класифікацію можна побачити на рис 1.1.

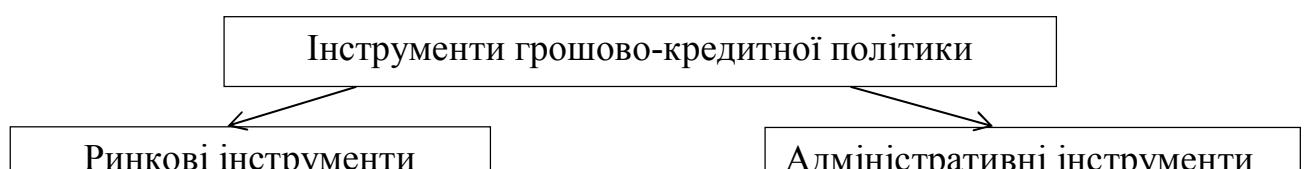
Рис.1.1. Інструменти грошово-кредитної політики центрального банку [18].

«Прямі інструменти» (direct instrument) означають неопосередкований зв'язок між інструментом і операційною метою грошово-кредитної політики. Під «прямими інструментами» розуміють зобов'язання, які банки або інші учасники фінансового ринку, що знаходяться під юрисдикцією центрального банку, повинні виконувати. Використовуючи «прямі інструменти», центральний банк задає або обмежує значення цінової або кількісної змінної, в той час як «непрямі інструменти» дозволяють впливати на операційну мету опосередковано, через зміни ринкової кон'юнктури [11, с.235].

Ринкові або «опосередковані інструменти» відрізняються від прямих тим, що банки заключають угоди з центральним банком не з примусу, а по власній ініціативі. Умови угоди відповідають ринковій кон'юнктурі або заздальгідь оприлюднюються центральним банком. З цими умовами банки можуть погодитися або ні. До прийнятних «прямих інструментів», які не стримують розвиток банківського сектору, відносять тільки обов'язкові резерви і нормування ліквідності. Під резервними вимогами (обов'язковими резервами *reserve requirements*) розуміють відрахування від обсягу залучених ресурсів на рахунок центрального банку. Близько 70% розвинених країн продовжують використовувати резервні вимоги. Від них відмовилися тільки Австралія, Канада, Данія, Нова Зеландія, Норвегія і Швеція. Нормування ліквідності або вимога ліквідності (*statutory liquidity requirements*) означає, що банк зобов'язаний певну частку від обсягу залучених ресурсів тримати в ліквідних активах. В більшості країн світу нормування ліквідності зачіпає не більше 10% активів банку.

Ринкових інструментів грошово-кредитної політики нараховується набагато більше. Вони можуть бути дискреційними і постійної дії (рис. 1.2). Дискреційними інструментами називають нерегулярні операції центрального банку, які він проводить по власному бажанню для регулювання процентних ставок і ліквідності банківського сектору. Інструменти постійної дії представляють собою регулярні операції центрального банку, які він пропонує проводити банкам. І ті й інші покликані надавати ліквідність або вилучати її з банківського сектору. Інструменти постійної дії застосовують більше 80% центральних банків.

Вчені А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна і М. І. Савлук до складу інструментів грошово-кредитної політики відносять політику обов'язкових резервних вимог, політику рефінансування, процентну політику, політику операцій на відкритому ринку [22]. С.В. Науменкова і С.В. Міщенко до методів грошово-кредитної політики відносять регулювання норм обов'язкових резервів, процентну політику, рефінансування банків, управління золотовалютними резервами, операції з цінними паперами на відкритому ринку, регулювання експорту та імпорту капіталу, а також емісію власних боргових зобов'язань та операції з ними.

Інструменти
постійної дії

- Кредити (ломбардний, овердрафт)
- Депозити
- Відсотковий коридор

Рис.1.2. Класифікація інструментів грошово-кредитної політики [11, с.237].

Ці науковці наголошують, що до інструментів грошово-кредитної політики належать нормативи обов'язкових резервів, облікова ставка, ставка рефінансування, операції репо, валютний курс і депозитні сертифікати [14, с.16]. Науковець А. Ускенбаєва наголошує, що у світовій практиці використовують три основні інструменти монетарної політики, спрямовані на регулювання грошової маси і ставки відсотка: резервні вимоги, ставка рефінансування та операції на відкритому ринку [21, с.9].

Таким чином, на наше переконання, методами грошово-кредитної політики є: політика обов'язкових резервів, процентна політика, політика рефінансування, політика управління золотовалютними резервами, політика операцій на відкритому ринку, політика управління валютним курсом, управління експортом та імпортом капіталу, операції з власними борговими зобов'язаннями. Цей підхід відбиває функціональний підхід до систематизації методів грошово-кредитної політики, оскільки насправді зазначені вище методи є напрямками реалізації грошово-кредитної політики.

Окрім того, на нашу думку, система методів грошово-кредитної політики може бути сформована відповідно до управлінсько-організаційного підходу, базуючись на фінансово-управлінських функціях: планування, прогнозування, координація, облік,

аналіз і контроль. В рамках як одного, так і іншого підходу щодо формування методів грошово-кредитної політики, їх застосування передбачає оперування інструментами грошово-кредитної політики. Термін «інструмент» у більшості тлумачних словників розглядається як ручне знаряддя для виконання яких-небудь робіт, сукупність таких знарядь [6, с.163], [19, с.281], [20, с.405]. Проте у тлумачному словнику української мови, укладеному за редакцією В. С. Калашника, міститься визначення терміну «інструмент» з позиції, яка є притаманною політиці в цілому та грошово-кредитній політиці зокрема: засіб, спосіб для досягнення чогось [20, с.405]. Таке розуміння інструмента дозволяє дійти висновку, що інструменти грошово-кредитної політики вказують на особливості грошового обігу та кредитних відносин і є тісно пов'язаними між собою. Кожен інструмент виконує певне економічне навантаження та має об'єктивні межі застосування [1, с.59]. Необхідно мати на увазі, що розширення дії одних інструментів грошово-кредитної політики за рахунок обмеження дії інших може негативно вплинути на економічне зростання країни в цілому. В продовження обґрунтування впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання нами пропонується виділяти інструменти грошово-кредитної політики в межах її методів відповідно до функціонального підходу. Не зважаючи на це, приведення в дію систематизованих таким чином інструментів грошово-кредитної політики повинно відбуватися і за допомогою методів грошово-кредитної політики в межах управлінсько-організаційного підходу — тобто перш ніж приводити в дію інструмент чи змінювати його дію слід здійснити планування бажаного результату і прогнозування можливих наслідків, координація повинна здійснюватися практично паралельно з обліком, аналізом і контролем, що дозволить за необхідності відкоригувати дію грошово-кредитного інструмента.

До складу інструментів грошово-кредитної політики в Україні включаються:

- ✓ нормативи резервування;
- ✓ база резервування;
- ✓ облікова ставка;
- ✓ ставка за кредитами, наданими шляхом тендера;
- ✓ ставка за кредитами овернайт;
- ✓ ставка за операціями репо;

- ✓ лінії рефінансування банків;
- ✓ рефінансування шляхом тендера;
- ✓ офіційні резервні активи (іноземні валюти, позиція в МВФ, СПЗ, монетарні метали);
- ✓ офіційний валютний курс;
- ✓ купівля-продаж валюти на міжбанківському валютному ринку;
- ✓ обмеження валютного ринку;
- ✓ купівля-продаж казначейських зобов'язань НБУ;
- ✓ купівля-продаж інших цінних паперів (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права);
- ✓ операції репо;
- ✓ умови розміщення та погашення депозитних сертифікатів (процент, максимальна або мінімальна сума заявки від банку, сума вкладу, строк, додаткові обмеження щодо потенційних власників тощо);
- ✓ реєстрація кредитних договорів між резидентами і нерезидентами;
- ✓ встановлення вимог щодо розрахунків за експортними та імпорнтними операціями.

Дія методів та інструментів грошово-кредитної політики на об'єкт здійснюється через канали, склад яких традиційно визначається наступним чином: грошовий, кредитний, процентний, валютний, цін активів та очікувань.

Вплив грошово-кредитної політики як цілеспрямованої діяльності Національного банку України має оцінюватися з позиції досягнення конкретних цілей. Відтак, на наше переконання, враховуючи, що у випадку впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання йдеться про взаємодію між фінансовим та реальним сектором економіки, слід розрізняти проміжну та кінцеву цілі. На рівні проміжної мети — як орієнтир впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання можна використовувати рівень фінансової глибини економіки. Кінцевою, головною, метою впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання, як уже зазначалося, виступає стійке і якісне економічне зростання.

Структурно-логічна схема впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання наведена у додатку Б.

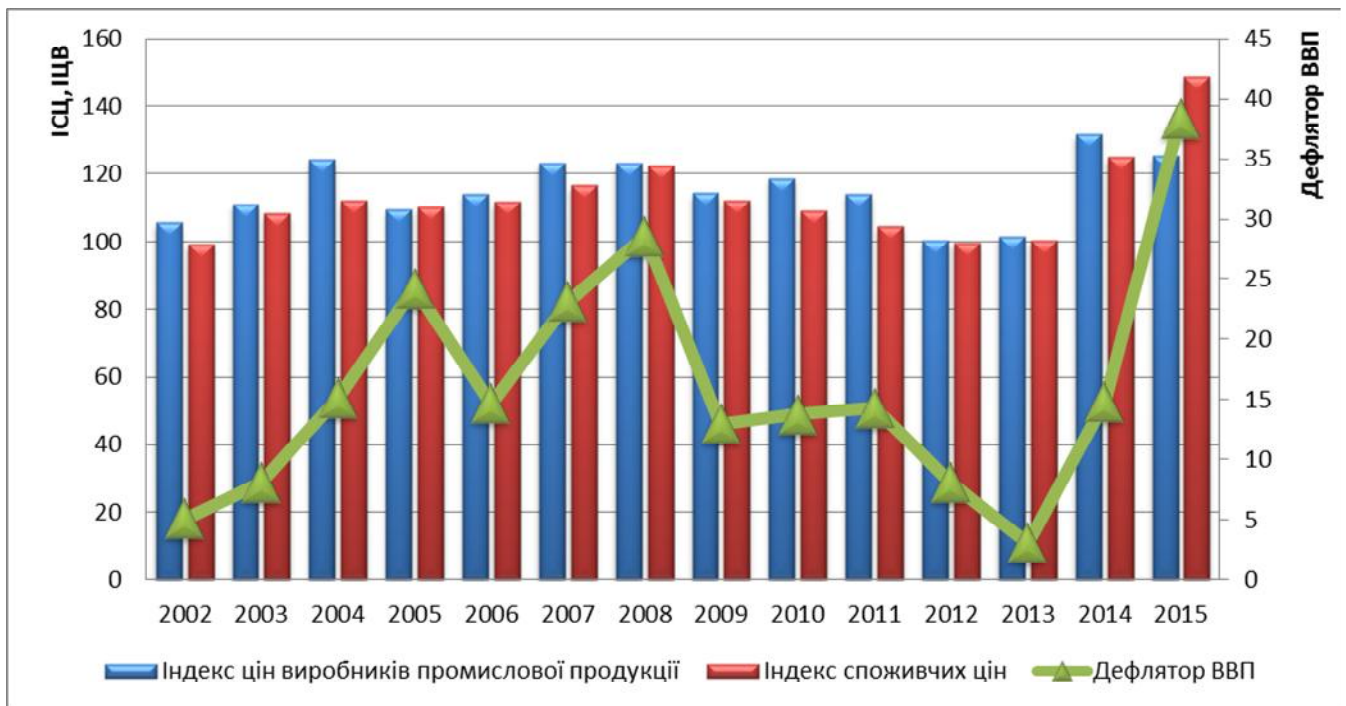
Таким чином, вплив грошово-кредитної політики на економічне зростання нами було структуровано за основними складовими — об'єкт, методи, інструменти, об'єкт та мета. Суб'єктом впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання виступає центральний банк країни. Методи грошово-кредитної політики, на наше переконання, слід розглядати з позиції функціонального та також управлінсько-організаційного підходів. На основі дослідження практики застосування методів грошово-кредитної політики Національним банком України у роботі сформовано комплекс інструментів грошово-кредитної політики. Доведено, що об'єктом грошово-кредитної політики є фінансова глибина економіки, з огляду на це, методи та інструменти грошово-кредитної політики в контексті забезпечення економічного зростання повинні використовуватися з урахуванням їх майбутнього впливу на фінансову глибину економіки країни.

2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ.

Основною метою грошово-кредитної політики згідно з Конституцією України залишається забезпечення стабільності національної грошової одиниці, що є основою для забезпечення стабільного економічного розвитку, зростання рівня зайнятості, підвищення доходів населення [8].

Перед тим як оцінювати вплив інструментів грошово-кредитної політики на економічний розвиток України, враховуючи, що на сьогоднішній день в практику монетарної політики НБУ впроваджується режим таргетування інфляції, необхідно дослідити рівень інфляційних процесів. Вимірниками інфляції на сьогоднішній день виступають: індекс споживчих цін (ІСЦ), індекс цін на засоби виробництва (ІЦВ), індекс цін на будівельно-монтажні роботи, індекс тарифів на послуги пошти та зв'язку для підприємств, установ, організацій, індекс тарифів на вантажні перевезення залізничним транспортом, індекс тарифів на транспортування вантажів трубопроводами, індекс цін реалізації сільськогосподарської продукції та дефлятор ВВП [10, с.214-215]. Вибір режиму таргетування центральними банками низки країн, у тому числі і Національним банком України, обумовлений тим, що саме інфляція здійснює найбільш негативний вплив на розподільчі процеси та економічне зростання в країні [5].

Починаючи з 2002 р., дефлятор ВВП зростає — з 5,1% до 24,2% у 2005 р. (рис. 2.1). У 2008 році цей показник сягнув історичного максимуму до 2015 року — 28,6%, надалі до 2013 року він мав тенденцію до зниження, хоча у 2009 – 2011 рр. спостерігалось його незначне зростання з 13,0 до 14,3%. У 2014 р. відбувся різкий скачок дефлятора ВВП — до 14,8%, а у 2015 році дефлятор ВВП зріс на 23,6% в порівнянні з 2014 роком до 38,4%.

Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України

Рис.2.1. Динаміка інфляційних процесів в Україні у 2002-2015 рр.,%

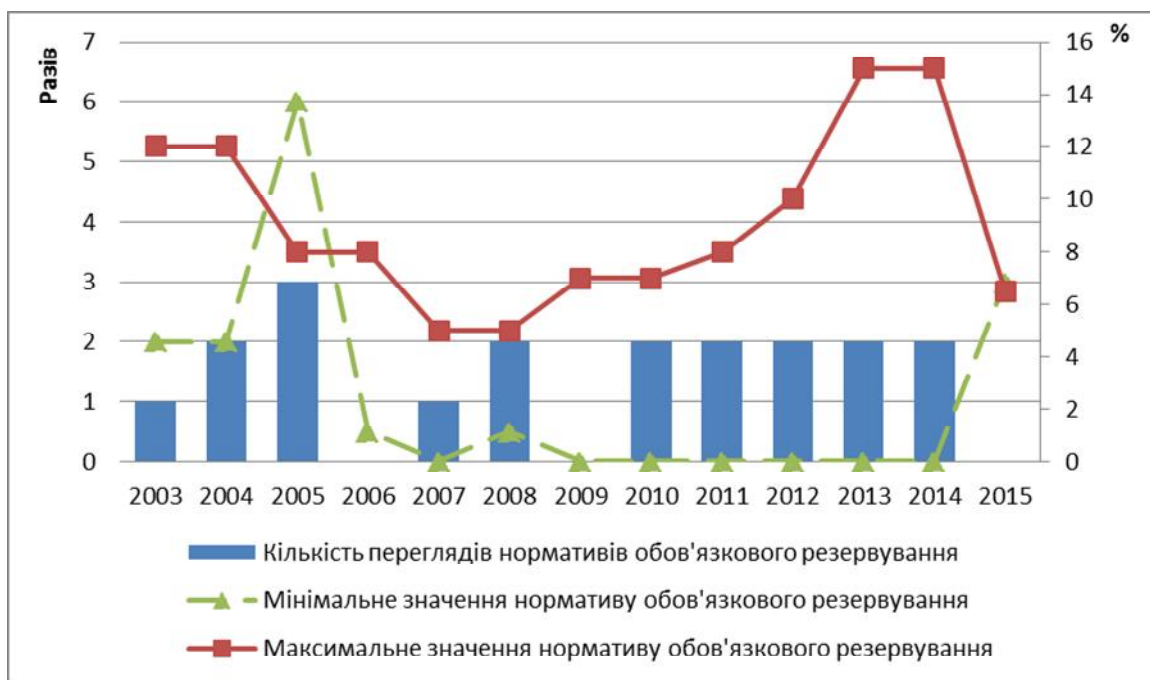
Не дивлячись на те, що методологія обчислення індексу споживчих цін передбачає, що він оцінює інфляцію лише на споживчому ринку, цей індекс часто розглядається як індекс інфляції в країні в цілому. Динаміка цього індексу була позитивною понад п'ять років — за період 2008-2013 рр. індекс споживчих цін знизився з 122,3 до 100,5%. Проте 2015 рік ознаменувався високою інфляцією — майже 49%, що востаннє спостерігалось у 1998 чи 2000 рр. Подібні тенденції були характерними і для індексу цін виробників — у 2014 р. відбулося стрімке його зростання з 101,7 до 131,8% після тривалого зниження протягом 2007-2013 рр. — зі 123,3 до 101,7%., і в 2015 році відбулося знову зниження до 125,4%.

Розглянемо особливості формування і реалізації грошово-кредитної політики в Україні, дослідивши вплив показників сучасних інструментів монетарної політики на економічне зростання України в розрізі наступних методів: політика обов'язкових резервів, процентна політика, політика рефінансування, політика управління золотовалютними резервами, політика операцій на відкритому ринку, політика управління валютним курсом.

Оцінювання динаміки нормативів обов'язково резервування (Додаток В) дозволило нам дійти висновку, що використання цього інструменту Національним

банком України є досить гнучким. Детальний аналіз процесів перегляду нормативів обов'язкового резервування (рис. 2.2) засвідчив, що, як правило, протягом 2003 – 2014 рр. їх перегляд відбувався двічі на рік. Тільки у 2006, 2009 та 2015 рр. нормативи обов'язкового резервування не переглядалися Національним банком України. Зауважимо, що у той час як протягом 2007 – 2014 рр. різниця між максимальним та мінімальним значенням нормативів обов'язково резервування мала тенденцію до збільшення, у той час наприкінці 2014 р. відбулося різке скорочення розмаху варіації між нормативами обов'язкового резервування. Це пов'язано з тим, що було встановлено лише два значення нормативів обов'язкового резервування: за строковими депозитами і за коштами на поточних рахунках на рівні 3,0 і 6,5% відповідно незалежно від джерела коштів, строку і валюти, які діють і по сьогоднішній день.

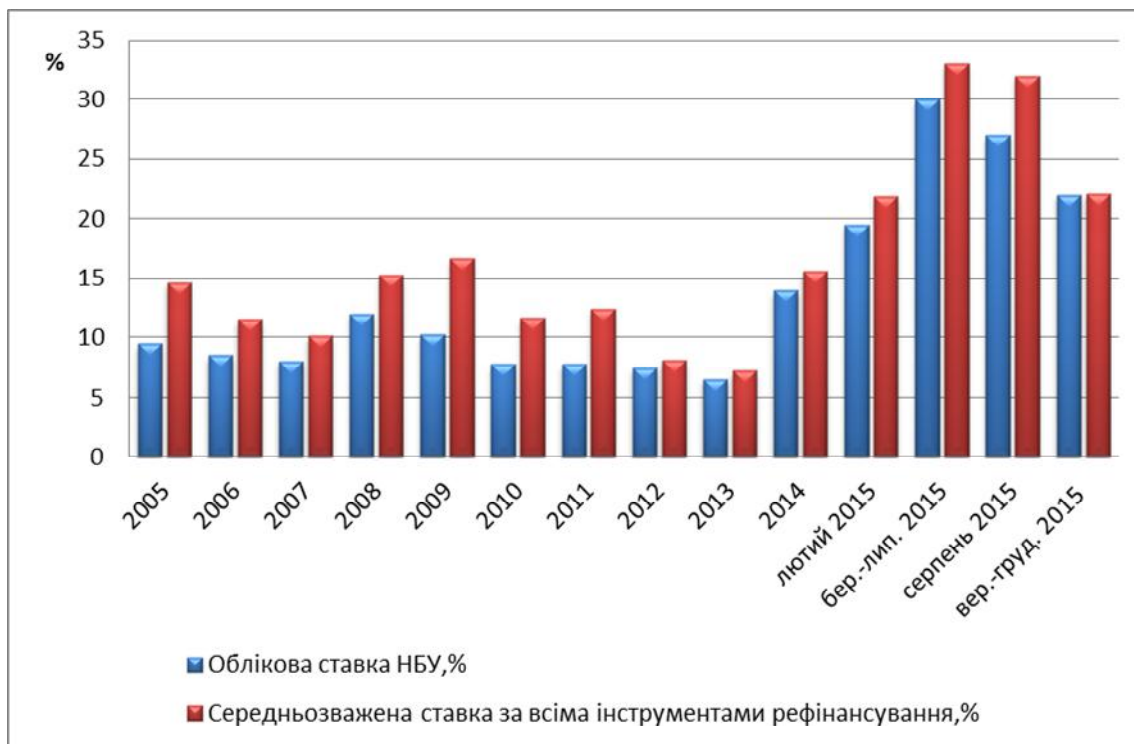

Джерело: складено автором на основі даних Національного банку України

Рис.2.2. Особливості встановлення нормативів обов'язково резервування в Україні у 2003-2015 р.

Проаналізуємо динаміку ключових процентних ставок Національного банку України — облікової і середньозваженої ставки за всіма інструментами рефінансування (рис. 2.3). Облікова ставка НБУ являє собою один з монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк установлює для суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених

грошових коштів на відповідний період, і є основною процентною ставкою, яка залежить від процесів, що відбуваються в макроекономічній, бюджетній сферах та на грошово-кредитному ринку [16]. Середньозважена ставка рефінансування НБУ визначається за наступними інструментами: кредити, надані шляхом проведення тендера, кредити овернайт, операції репо, кредити, надані для підтримання довгострокової ліквідності банків, стабілізаційні кредити, операції своп, кредити рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ, інші кредити, кредити, надані для фінансування чемпіонату Європи 2012, інші короткострокові кредити, інші кредити під програми фінансового оздоровлення.

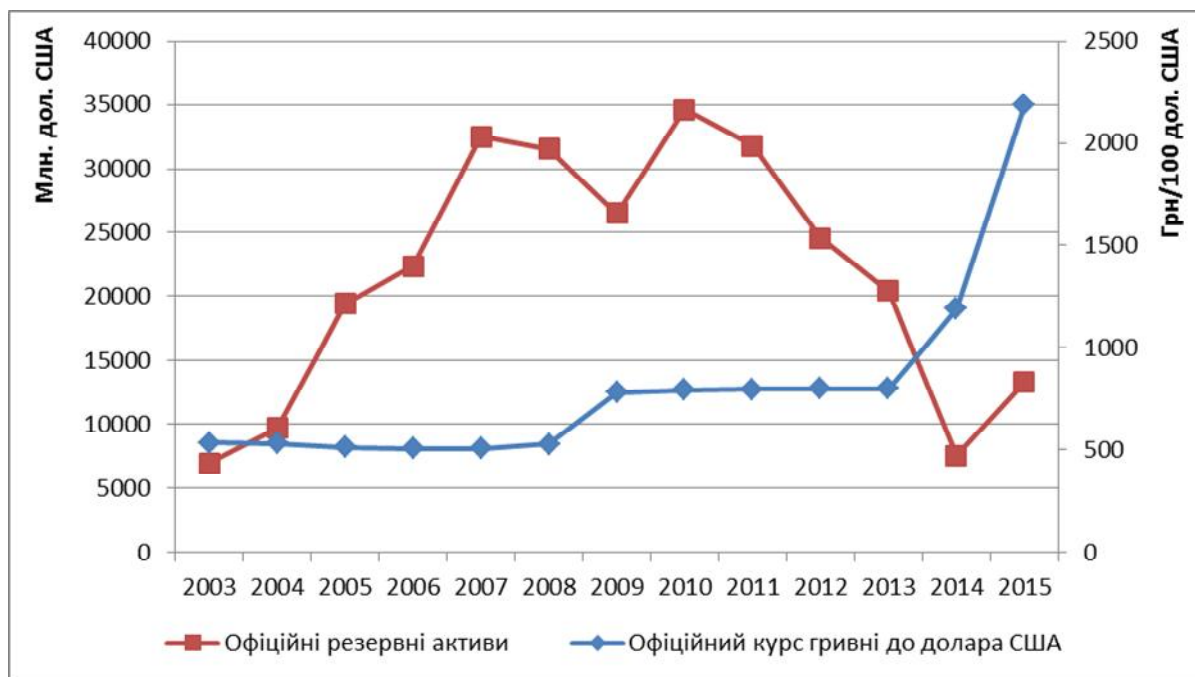
Рис.2.3.Динаміка облікової ставки НБУ та середньозваженої ставки за всіма інструментами рефінансування у 2005-2015 р. [15].

У 2004 р. обидві ставки почали підвищуватися, після чого до 2007 р. спостерігалось їх зниження. З 2009 р. по 2013 р. облікова ставка і ставка рефінансування знизилися відповідно до позначок 6,5 і 7,2%. У 2014 р. відбулося підвищення облікової ставки і ставки за усіма інструментами рефінансування у понад 2 рази — до рівня 14 і 18% відповідно. У 2015 році продовжувалась тенденція підвищення, і на кінець року ставки досягли позначок 22% і 22,1% відповідно. Можна стверджувати, що останніми роками процентна політика Національного

банку України була спрямована на зниження вартості фінансових ресурсів, що залучаються банками. Ця тенденція спостерігалася на фоні цінової стабільності — індекс споживчих цін за період 2008-2013 рр. знизився зі 122,3 до 100,5%.

Управління золотовалютними резервами є важливою складовою грошово-кредитної політики, оскільки впливає на валютний ринок і валютний курс, а також зовнішньоекономічну активність України. Міжнародні резерви складаються з резервів у конвертованих іноземних валютах, резервної позиції у МВФ, спеціальних прав запозичення (СПЗ), монетарного золота, готівки в іноземній валюті або коштів на рахунках за кордоном, цінних паперів, що випущені нерезидентами, та будь-яких інших резервних активів за умови забезпечення їх надійності та ліквідності, що є в розпорядженні Національного банку України (Додаток Г).

Дослідження обсягів міжнародних резервів та динаміки валютного курсу засвідчило, що в цілому валютний курс протягом 2003 – 2015 рр. мав тенденцію до зростання, в той час як золотовалютні резерви Україна нарощувала до 2008 р., а з 2010 р. по 2013 р. вони скоротилися на 41%. При цьому очевидним було прагнення Національного банку до системи фіксованого валютного курсу. Протягом 2014 р. золотовалютні резерви України скоротилися до позначки 6,42 млрд. дол. США, а гривня девальвувала до позначки в 1188,67 грн. за 100 доларів США (рис. 2.4). Підвалини суттєвої девальвації гривні були закладені у 2008 і 2011 рр., коли золотовалютні резерви значною мірою скоротилися в угоду утримання валютного курсу на певній позначці. Фактично обсяг резервів у 2014 р. сягнув катастрофічної низької позначки, що відповідає їх рівню у 2003 – 2004 рр. Протягом 2015 р. гривня девальвувала до рівня 2184,47 грн. за 100 дол. США.

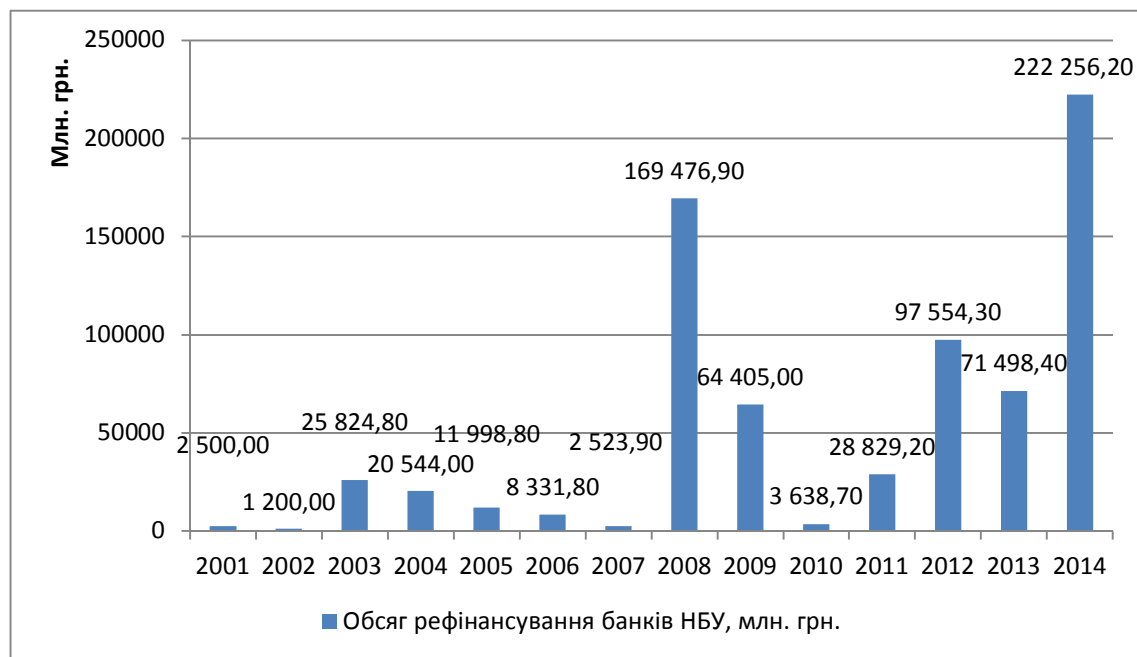
Джерело: складено автором на основі даних НБУ

Рис. 2.4. Динаміка золотовалютних резервів України і офіційного курсу гривні до долара США у 2003 – 2015 рр..

Динаміка золотовалютних резервів в Україні викликана коливаннями на валютному ринку і негативними очікуваннями економічних суб'єктів щодо валютного курсу української гривні до іноземних валют. Тож формування прогнозованого і керованого валютного курсу залишається одним із найважливіших завдань Національного банку, особливо в умовах високої експортної та імпоротної залежності економіки України. Управління золотовалютними резервами має важливе значення, оскільки в умовах фінансової нестабільності саме золотовалютні резерви країни виступають фінансовою гарантією країни — резерви мають бути адекватними відносно масштабів економіки, зовнішньої заборгованості, ступеню залучення країни до процесів міжнародного руху капіталу [7, с.40].

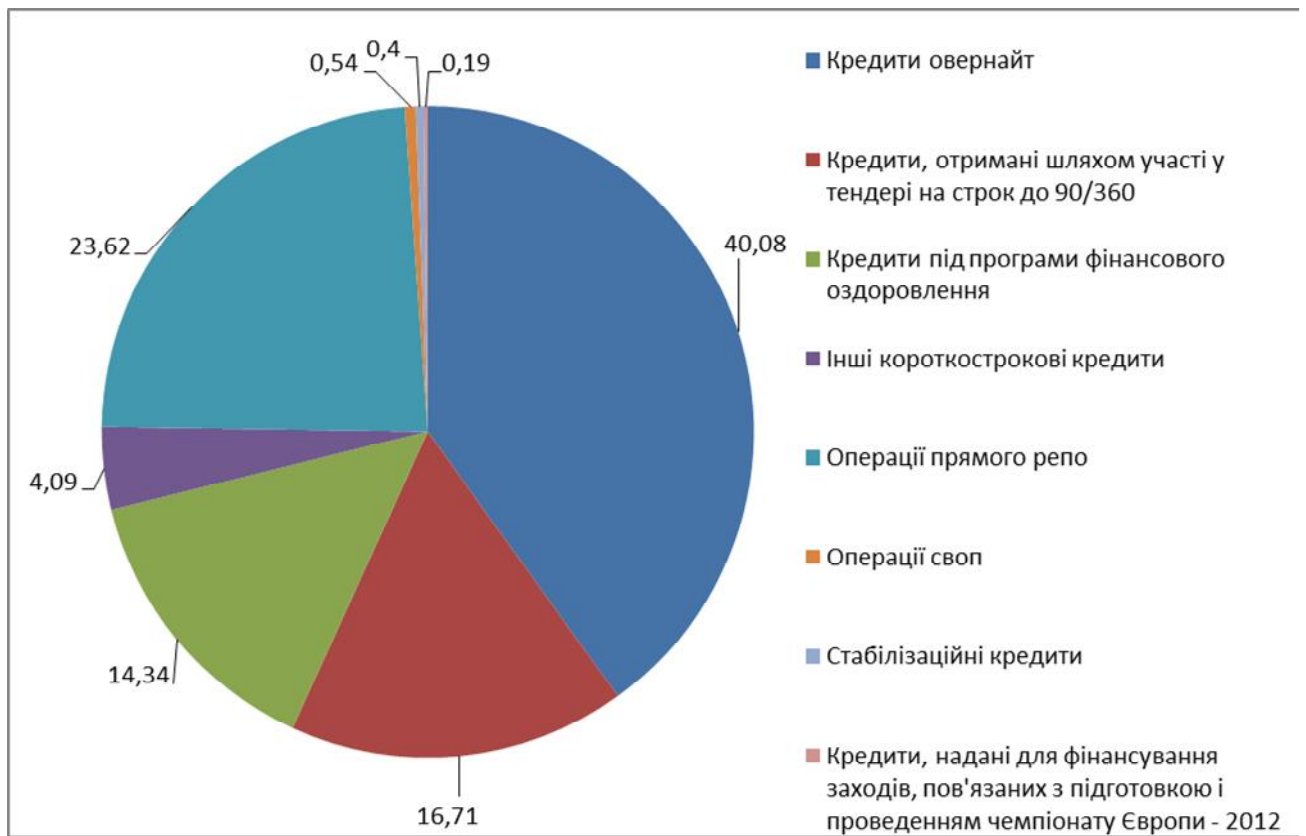
Дослідивши обсяги валютних інтервенцій Національного банку України на міжбанківському валютному ринку, ми дійшли висновку, що протягом 2003 – 2015 рр. обсяги продажу валюти переважно перевищували обсяги купівлі валюти — за цей період НБУ продав валюти на суму 75 388 млн. дол. США, у той час як купив тільки на 63 724 млн. дол. США. Така багаторічна практика й призвела до суттєвої девальвації національної валюти протягом 2013 – 2015 рр..

Такий метод грошово-кредитної політики як рефінансування банків використовується Національним банком, починаючи із 2008 р., і більш активно — з 2012 р. (рис.2.5). Дуже високої позначки обсяг рефінансування банків сягнув у 2014 році — понад 220 млрд. грн., що фактично складає 14,1% ВВП України. Відносна величина рефінансування банків з боку Національного банку України була вищою тільки у 2008 році — 17,2%.

Рис. 2.5. Обсяги рефінансування комерційних банків Національним банком України у 2001-2014 рр..

Вивчення особливостей рефінансування банків як методу грошово-кредитної політики вимагає дослідження інструментів, за допомогою яких здійснюється рефінансування. Отже, дослідження структури обсягів рефінансування за інструментами (рис. 2.6) засвідчило, що протягом 2007 – 2015 рр. найбільш широко Національним банком для рефінансування використовуються кредити овернайт, кредити, надані шляхом тендера, кредити під програми фінансового оздоровлення та операції прямого репо.

Джерело: розраховано автором на основі даних НБУ

Рис. 2.6. Структура рефінансування комерційних банків Національним банком України у 2007-2014 рр..

3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ ТА ЇЇ ІНСТРУМЕНТІВ.

В умовах трансформації економіки України виникають певні проблеми реалізації грошово-кредитної політики та впровадження її сучасних інструментів. В деяких випадках вживається таке поняття як «монетарна політика», суть якого полягає у спроможності грошово-кредитної системи впливати на пропозицію грошей та процентна ставка, а вже через неї і на інвестиції.

Грошово-кредитна політика є одним із найдієвіших засобів макроекономічного регулювання. Але досить важкою є реалізація грошово-кредитної політики в умовах нестабільності. На сучасному етапі приборкання зростання цін та підтримка інфляції на стабільному низькому рівні є одним із важливих питань.

В Україні з початку 2011 року відбулося прискорення інфляційної динаміки внаслідок стійкого зростання світових цін на продовольство та енергоресурси разом зі зростанням адміністративно регульованих цін та тарифів, воно продовжилося і в 2015 році. За даними рис 2.1. можна зробити висновок, що в країні спостерігається дещо високий рівень інфляції, це пов'язано із ситуацією, що склалася в країні: воєнні дії на Сході.

Зміна цін, рівень інфляції також впливає і на грошово-кредитну політику та на її інструменти. На рис. 3.1 наглядно зображено вплив інфляції на сучасні інструменти грошово-кредитної політики.

Розглянемо детальніше вплив інфляції на інструменти грошово-кредитної політики та як застосування цих інструментів впливає на рівень інфляції в Україні.

Отже, можна зробити висновок, що на сучасному етапі в Україні наявні певні проблеми та недоліки застосування сучасних інструментів грошово-кредитної політики. Однією із них є інфляція, яка впливає на найважливіші, на наш погляд, інструменти. НБУ змушений змінювати значення інструментів для підтримки стабільності в державі.

Рис. 3.1. Схема впливу інфляції на сучасні інструменти грошово-кредитної політики.

Крім цього, на сьогодні основними проблемами проведення НБУ грошово-кредитної політики є наступні:

- ✓ відсутність визначених основних цілей монетарної політики НБУ, що обумовлюється вирішенням тільки поточних завдань та невизначенням перспективних напрямків розвитку грошово-кредитної політики з боку НБУ;
- ✓ незабезпеченість стабільності грошової одиниці України;
- ✓ дестабілізація банківської системи України, що перешкоджає економічному зростанню;
- ✓ скорочення реального ВВП на 6,8% порівняно з 2014 роком;
- ✓ посилення девальваційного тиску на національну валюту внаслідок впливу капіталу з країни і депозитів з банківської системи, рушійною силою також є дефіцит платіжного балансу, накопичений за попередні роки;

- ✓ зниження виробництва ВВП у країні, що супроводжується значним ціновим зростанням;
- ✓ неузгодженість монетарної та економічної політики, що перешкоджає досягненню цінової стабільності у країні;
- ✓ недостатня взаємодія уряду з суспільством, що не дозволяє цілком пояснити та обґрунтувати суть політики НБУ, це призводить до недовіри з боку населення, а також до негативних інфляційних очікувань з їх боку, що стимулює зростання інфляції у країні.

Першочерговою ціллю проведення грошово-кредитної політики є зміцнення ролі НБУ у забезпеченні стабільності грошової одиниці України, виявлення напрямків встановлення цінової стабільності, що призведе до усунення диспропорції в економічному та соціальному розвитку всередині країни, зміцнить її політичне становище та добробут населення [17].

Проаналізуємо обсяг грошової бази Національного банку України, який залежить від проведення грошово-кредитної політики центрального банку, за допомогою табл.3.1 [3].

Таблиця 3.1

Грошова база Національного банку України за 2011-2015 рр. [15]

(млн.грн.)

Період	Грошова база	у тому числі:		
		готівкові кошти, випущені в обіг	переказні депозити інших депозитних корпорацій	переказні депозити інших секторів економіки
2011	239 885	209 565	29 185	1 135
2012	255 283	222 786	31 158	1 340
2013	307 139	261 870	43 964	1 305
2014	333 194	304 811	27 489	894
2015	336 000	308 237	27 699	63

З даної таблиці можна побачити, що обсяг грошової бази з кожним роком збільшується, а саме з 2011 року по 2015 рік збільшився на 96 115 млн. грн. Це свідчить про те, що з кожним роком НБУ удосконалює заходи щодо проведення грошово-кредитної політики, що приводить до позитивних результатів, але й вимагає

покращення механізму дії ГКП в подальшому. Для цього необхідний більший обсяг коштів, за рахунок яких буде здійснюватись модернізація ГКП в наступних періодах.

Напрямки покращення проведення грошово-кредитної політики НБУ:

- визначення стратегічних цілей проведення грошово-кредитної політики Національним банком;
- забезпечення незалежності НБУ в сфері операційного та інституційного управління, що вимагає посиленого контролю за ризиками монетарного регулювання, прогнозування інфляційних очікувань та реформування організаційної структури НБУ для покращення виконання завдань, покладених на Центральний банк;
- проведення ефективної політики у сфері банківського, валютного та монетарного регулювання задля повернення довіри учасників ринку до НБУ;
- проведення операцій з регулювання імпорту та експорту капіталу, що дозволить керувати обсягом грошової маси в обігу;
- підтримання оптимальної структури грошово-кредитного ринку та забезпечення ефективного використання його основних елементів;
- забезпечення ліквідності банківської системи за рахунок проведення операцій на відкритому ринку, що дозволить підняти рівень цінової стабільності;
- розширення набору засобів інформування та комунікації з громадськістю.

Дані напрямки сприятимуть досягненню економічної стабільності в країні, подоланню інфляційних процесів, зростанню соціального розвитку суспільства та покращенню рівня життя населення. Передбачається:

- визначення оптимального розміру облікової ставки, який буде відповідати напрямку розвитку монетарної політики НБУ;
- кредитування банками реального сектору економіки за рахунок коштів від операцій за депозитними сертифікатами НБУ;
- посилення активного проведення операцій на відкритому ринку, що забезпечить достатній рівень ліквідності банківської системи країни [9].

При позитивній зміні напрямку розвитку грошово-кредитної політики НБУ очікується зниження рівня інфляції, скорочення попиту учасників ринку на іноземну валюту в готівковому виразі, розвиток операцій з кредитування, метою яких є отримання додаткового прибутку, що буде спрямовуватись на поліпшення добробуту населення та подальше вдосконалення монетарної політики НБУ.

Отже, сучасний стан грошово-кредитної політики НБУ несе за собою ризики, які негативно відбиваються на розвитку економічної та соціальної сфери країни. Для усунення даних ризиків необхідно змінити напрями монетарної політики НБУ, удосконалити методи її проведення, а також визначити стратегічні цілі, за допомогою яких можна буде поетапно відновити стабільний стан економіки країни, подолати інфляційні процеси та забезпечити високий рівень життя населення.

ВИСНОВКИ

Дослідивши поняття грошово-кредитна політика та її сучасні інструменти, можна зробити висновок, що грошово-кредитна політика спрямована на регулювання стабільності економіки держави, сприянню розвитку грошово-кредитного ринку та економічному зростанню, а також збільшенню зайнятості та стримуванню інфляції.

Для ефективної реалізації грошово-кредитної політики, необхідно чітко визначити її цілі та виділити інструменти для досягнення цих цілей. У ході роботи були визначені три групи цілей грошово-кредитної політики, а саме стратегічні (загальноекономічні), проміжні та тактичні.

Інструменти грошово-кредитної політики — це такі регулятивні заходи (прийоми, методи), які перебувають у повному розпорядженні Центрального банку, безпосередньо ним контролюються і використання яких впливає на цільові орієнтири грошово-кредитної політики.

Інструменти грошово-кредитної політики можна класифікувати за різними ознаками, головними з них є:

- 1) характер впливу на грошовий ринок;
- 2) спрямованість регулятивного впливу;
- 3) характер впливу на ліквідність банків;
- 4) періодичність використання.

Механізм грошово-кредитної політики дає змогу ЦБ впливати на різні сфери діяльності. Вплив здійснюється за допомогою сучасних інструментів грошово — кредитної політики. Зокрема це встановлення норм обов'язкових резервів, процентна політика, рефінансування банків, операції з цінними паперами, у тому числі з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку, регулювання імпорту та експорту капіталу. Від ефективного їх застосування і буде залежати фінансова стійкості банківської системи України. Також можна зазначити, що Національний банк України використовує всі інструменти грошово-кредитної політики.

На сьогоднішній день в Україні наявні певні проблеми та недоліки застосування сучасних інструментів грошово кредитної політики. Однією із них є інфляція, яка впливає на найважливіші, на наш погляд, інструменти. НБУ змушений

змінювати значення інструментів для підтримки стабільності в державі. Також були розглянуті інші проблеми, наприклад, незабезпеченість стабільності грошової одиниці України, дестабілізація банківської системи України, що перешкоджає економічному зростанню та інші.

Отже, сучасні інструменти грошово-кредитної політики НБУ продовжуватимуться застосовуватись в Україні та сприяти стабілізації економіки. Але в майбутньому існують певні перспективи впровадження як інструментів грошово-кредитної політики так і самої політики.

При позитивній зміні напрямку розвитку грошово-кредитної політики НБУ очікується зниження рівня інфляції, скорочення попиту учасників ринку на іноземну валюту в готівковому виразі, розвиток операцій з кредитування, метою яких є отримання додаткового прибутку, що буде спрямовуватись на поліпшення добробуту населення та подальше вдосконалення монетарної політики НБУ.

Ми вважаємо, що для вирішення проблем грошово-кредитної політики в Україні необхідно здійснити низку заходів, а саме нарощування і раціональне використання позикового капіталу, націоналізацію активів проблемних банків, подолання значних масштабів доларизації економіки. використання керованого плаваючого курсу гривні з поступовим переходом до вільного обмінного плаваючого курсу. Тобто в цілому українській економіці необхідні структурні зрушення в економіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артрус М. М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки [Текст]/ М. М. Артрус // Фінанси України. — 2005. — № 5. — С. 54-59.
2. Буторина О.В. Международные валюты: интеграция и конкуренция. [Текст]: М.: Издательский Дом «Деловая литература», 2003. — 268 с.
3. Бюлетень Національного банку України [Електронний ресурс]:/ Статистичні матеріали березень 2015 року. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf>
4. Долан Э.Дж и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика [Текст] / Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. Ред. В. Лукашевича. — Л., 1991. — 448 с.
5. Запаранюк Т. В. Проблеми вибору альтернативних режимів таргетування у процесі реалізації грошово-кредитної політики в період фінансової кризи [Текст]/ Т. В. Запаранюк // Фінанси, облік і аудит. — 2012. — № 12. — С. 71-80.
6. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови [Текст]/А. О. Івченко. — Харків: Фоліо, 2007. — 540 с.
7. Каракулова І. Сучасні тенденції управління золотовалютними резервами центрального банку / І. Каракулова [Електронний ресурс] // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — 2009. — № 110. — С. 40-42. — Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Modern_lines_of_management_of_gold_and_exchange_currency_reserves_of_the_central_bank_14584.pdf
8. Конституція України за станом на 01.02.2011 року [Електронний ресурс] : / Законодавство України. — Режим доступу: http://portal.rada.gov.ua/rada/control/ru/publish/article/system?art_id=153863
9. Консультації щодо зміцнення ролі НБУ у забезпеченні цінової стабільності [Електронний ресурс]/ Національний банк України. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=120113>
10. Кремень В. М. Фінансова статистика: Навчальний посібник [Текст]/ В. М. Кремень, О. І. Кремень. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 368 с.

11. Моисеев С. Р. Денежно-кредитная политика: теория и практика : учеб. пособие [Текст]/С. Р. Моисеев. — М.: Московская финансово-промышленная академия, 2011. — 784 с. (Университетская серия).
12. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін [Текст] /За ред. В.С. Стельмаха. — К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. — 404 с.
13. Мороз, А.М. Центральний банк та грошово-кредитна політика [Текст]/ А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с. — ISBN 966-574-725-8
14. Науменкова С. В. Влияние устойчивости денежного обращения на экономический рост [Текст]/ С. В. Науменкова, С. В. Мищенко // Известия Санкт-петербургского университета экономики и финансов. — 2013. — № 3. — С. 15-23.
15. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
16. Про затвердження Положення про процентну політику Національного банку України: Постанова, Положення Національного банку України № 389 від 18.08.2004 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1092-04>
17. Про Національний банк України [Текст] : [закон України : офіц. текст : за станом на від 01.04.2015р. № 679-XIV / Верховна Рада України ; Закон від 20.05.1999 № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1999. — № 29. — С. 238. — Відомості доступні також з мережі Інтернет: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
18. Пуховкіна, М.Ф. Центральний банк і грошово-кредитна політика [Текст]: опорний конспект лекцій / М.Ф. Пуховкіна, КНЕУ. — К. : КНЕУ, 1998. — 56 с. — SBN
19. Тлумачний словник сучасної української мови [Текст]/Укладачі Л. П. Коврига, Т. В. Ковальова, В. Д. Пономаренко. / За ред. доктора філологічних наук, проф. В. С. Калашника. — Харків: Белкар-книга, 2005. — 800 с.

20. Тлумачний словник української мови: Понад 12500 статей (близько 40000 слів) [Текст]/ За ред. д-ра філологічних наук, проф. В. С. Калашника. — 2-ге вид., випр. і доп. — Х.:Прапор, 2004. — 992 с
21. Ускенбаєва А. Теория и методология взаимодействия финансового и реального секторов экономики в современных условиях развития Казахстана: Резюме научн. работы на соискание академической степени PhD: 08.00.00 / А. Ускенбаєва. — 27с.
22. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підручник [Текст]/ Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.

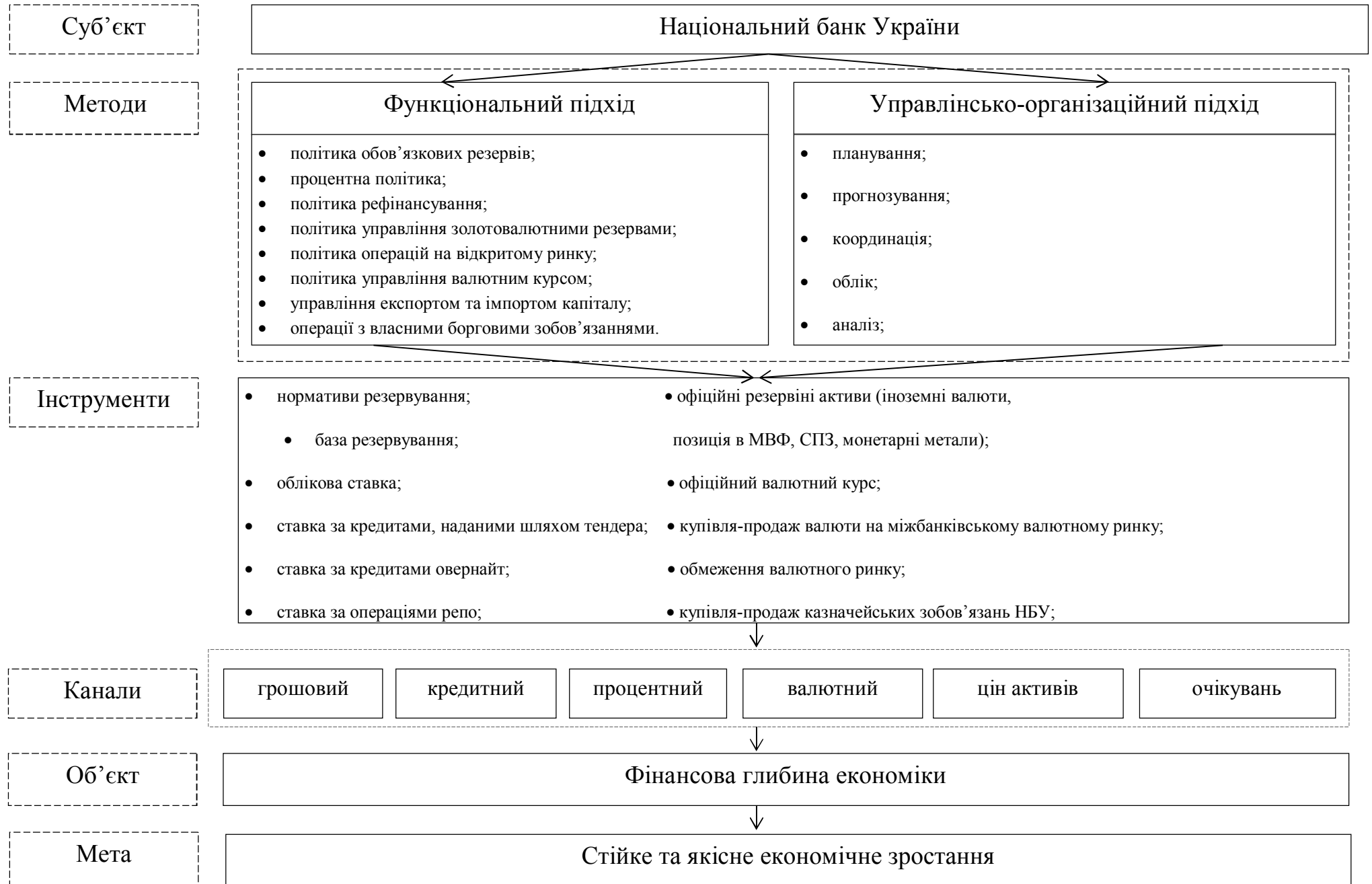

Додаток А

Науково-методичні підходи щодо тлумачення вітчизняними і зарубіжними науковцями поняття «грошово-кредитна політика»

Автор	Визначення
Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О.	Грошово-кредитна політика – це сукупність форм і засобів державного впливу на пропозицію грошей з метою забезпечення рівноваги між пропозицією грошей і попитом на них.
Волкова Н.И., Герасименко Р.А., Чашко А.Т.	Денежно-кредитная политика – это совокупность мероприятий в сфере денежного обращения и кредитных отношений, которые осуществляет государство с целью регулирования экономического роста, сдерживания инфляции, обеспечения занятости и сбалансирования платежного баланса.
Долан Е.Дж., Кемпбелл К.Д., Кемпбелл Р.Дж.	Грошово-кредитна політика – це урядова політика впливу на кількість грошей в обігу.
Запаранюк Т.В.	Грошово-кредитна політика – це сукупність заходів впливу держави в особі центрального банку на перебіг економічних процесів, що здійснюються у сфері грошового обігу і кредиту, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування економіки та стабільності національної грошової системи.
Лютий І.О.	Грошово-кредитна політика – це державне регулювання сфери грошового обігута кредитних відносин. Грошово-кредитна політика – це сукупність економічних та адміністративних заходів держави та Національного банку України, спрямованих на використання економічних інструментів грошово-кредитного механізму для здійснення впливу на суб'єктів грошово-кредитного з метою стабілізації національної грошової одиниці, регулювання пропозиції грошової маси, ліквідності і кредитоспроможності банківських інститутів для забезпечення необхідного економічного зростання, зайнятості й стримування інфляційних процесів.
Мишкін Ф.С.	Грошово-кредитна політика – це управління пропозицією грошей та процентними ставками.
Савлук М.І., Мороз А.М., Пуховкіна М.Ф., Адамик Б.П.	Грошово-кредитна політика – це комплекс взаємозв'язаних скоординованих на досягнення заздалегідь визначених соціально-економічних цілей, заходів щодо регулювання грошового ринку, які здійснює держава через центральний банк країни.
Стельмах В.С., Кулінець А.П.	Грошово-кредитна політика – це комплекс взаємопов'язаних, спрямованих на досягнення певних цілей заходів щодо регулювання грошового ринку, що їх проводить держава через свій центральний банк.

Додаток Б

Структурно-логічна схема впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання країни

Додаток В

Нормативи обов'язкового резервування в Україні у 2003-2014 рр.

Період дії	Нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів, %								
	за короткостроковими депозитами нефінансових корпорацій у національній валюті	за короткостроковими депозитами домашніх господарств у національній валюті	за короткостроковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств в іноземній валюті	за довгостроковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств в іноземній валюті	за коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств				
					у національній валюті	в іноземній валюті			
20.11.2003-30.09.2004	6	2	10	8	8	12			
	за строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств		за коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств		за коштами, залученими іншими депозитними корпораціями від інших депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів				
	у національній валюті	в іноземній валюті	у національній валюті	в іноземній валюті					
01.10.2004-24.12.2004	7	7	8	8	-				
25.12.2004-31.08.2005	6	6	7	7	-				
01.09.2005-09.05.2006	6	6	8	8	-				
10.05.2006-31.07.2006	4	4	6	6	-				
01.08.2006-30.09.2006	2	3	3	5	-				
01.10.2006-04.12.2008	0,5	4	1	5	-				
05.12.2008-04.01.2009	0	3	0	5	-				
05.01.2009-31.01.2009	0	4	0	7	-				
01.02.2009-30.06.2001	0	4	0	7	2				
	за строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств		за коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств		за коштами, залученими іншими депозитними корпораціями від інших депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів				
	у національній валюті	в іноземній валюті		у національній валюті	в іноземній валюті	у національній валюті	в іноземній валюті (крім російських рублів)	у рос. руб.	
		коротко-строкові	довго-строкові						
01.07.2011-29.11.2011	0	6	2	0	8	0	2	2	
30.11.2011-30.03.2012	0	7,5	2	0	8	0	2	2	
31.03.2012-29.06.2012	0	8	2	0	8,5	0	2	0	
30.06.2012-30.06.2013	0	9	3	0	10	0	3	0	
	за строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств		за коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств		за коштами, залученими іншими депозитними корпораціями від інших депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів				
	у національній валюті	в іноземній валюті		у національній валюті	в іноземній валюті		у національній валюті	в іноземній валюті	у рос. руб.
		коротко-строкові	довго-строкові		не фінансові корпорації	домашнє господарство			
01.07.2013-29.09.2013	0	10	5	0	10	15	0	5	0
30.09.2013-18.08.2014	0	10	7	0	10	15	0	5	0
19.08.2014-30.12.2014	0	10	7	0	10	15	0	5	5
	за строковими депозитами			за коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу					
з 31.12.2014	3			6,5					

Джерело: дані Національного банку України

Додаток Г

Офіційні резервні активи у 2003-2015 рр.

Рік	Офіційні резервні активи	у тому числі				
		резерви в іноземній валюті	резервна позиція в МВФ	спеціальні права запозичення	золото	інші резервні активи
2003	6943,00	6662,00	0,00	21,00	260,00	—
2004	9714,78	9489,51	0,00	1,16	224,10	—
2005	19390,58	18987,03	0,004	1,00	402,54	—
2006	22358,10	21843,16	0,004	1,48	513,46	—
2007	32479,06	31783,17	0,01	2,82	693,06	—
2008	31543,20	30791,85	0,03	8,60	742,72	—
2009	26505,11	25493,33	0,03	63,57	948,18	—
2010	34576,40	33319,44	0,03	7,96	1248,97	—
2011	31794,61	30391,38	0,03	17,91	1385,29	—
2012	24546,19	22646,62	0,03	9,18	1890,36	—
2013	20415,71	18759,52	0,03	16,01	1640,15	—
2014	7533,33	6618,47	0,03	3,74	911,09	—
2015	13299,99	12359,23	0,03	8,82	931,91	—